



КРИМСЬКА ПРАВОЗАХИСНА ГРУПА

e-mail: crimeahrg@gmail.com

website: crimeahrg.org

МОНІТОРИНГОВИЙ ОГЛЯД СИТУАЦІЇ З ПРАВАМИ ЛЮДИНИ В КРИМУ

СЕРПЕНЬ 2021 РОКУ

Моніторинговий огляд підготовлено
Кримською правозахисною групою на підставі
матеріалів, зібраних у серпні 2021 року

Перейти [по посиланню](#), щоб ознайомитися
з щомісячними моніторинговими оглядами
КРИМСЬКОЇ ПРАВОЗАХИСНОЇ ГРУПИ

Перейти [по посиланню](#), щоб ознайомитися
з тематичними оглядами та статтями
КРИМСЬКОЇ ПРАВОЗАХИСНОЇ ГРУПИ

ЗМІСТ

1. ВСТУП	3
2. ГРОМАДЯНСЬКІ І ПОЛІТИЧНІ ПРАВА	4
Право на свободу та особисту недоторканність.....	4
<i>Обшуки та затримання</i>	4
Політично умотивоване кримінальне переслідування	4
«Справа кримських мусульман».....	4
«Справа українських диверсантів»	5
<i>Переслідування за звинуваченням у участі</i>	6
<i>у батальйоні ім. Н. Челебіджіхана</i>	
<i>Переслідування Свідків Єгови</i>	6
<i>Умови утримання в місцях несвободи</i>	7
Свобода думки, совісті та релігії	7
Свобода висловлювання думки.....	8
Свобода зібрань та об'єднань	8
3. ПОРУШЕННЯ НОРМ МІЖНАРОДНОГО ГУМАНІТАРНОГО ПРАВА	9
Конвенція (IV) про захист цивільного населення під час війни.....	9
<i>Призов осіб, котрі мешкають на окупованій території,</i>	9
<i>до збройних сил держави, що окупує, а також пропаганда</i>	
<i>служби у збройних силах</i>	

1

ВСТУП

Кримська правозахисна група (КПГ) — організація кримських правозахисників і журналістів, метою якої є сприяння дотриманню і захисту прав людини в Криму шляхом формування пильної уваги до проблем дотримання прав людини і міжнародного гуманітарного права на території Кримського півострова, а також пошуку і відпрацювання механізмів для захисту прав людини в Криму.

Діяльність **КПГ** керована, передусім, нормами основних документів у сфері прав людини, а саме: Загальною декларацією прав людини, Гельсінським Заключним Актом, Конвенцією про захист прав людини і ключових свобод, Міжнародним пактом про громадянські і політичні права, Міжнародним пактом про економічні, соціальні і культурні права тощо.

Основні завдання **КПГ**:

- 1) збір і аналіз інформації щодо ситуації з дотриманням прав людини в Криму;
- 2) широке інформування органів влади, міжнародних організацій, міжурядових структур, неурядових організацій, засобів масової інформації та інших цільових груп шляхом публікації і поширення аналітичних та інформаційних матеріалів про ситуацію з правами людини в Криму;
- 3) сприяння захисту прав людини і дотримання норм міжнародного права в Криму;
- 4) підготовка рекомендацій для органів влади та міжнародних структур в сфері прав людини;
- 5) забезпечення наявності «теми прав людини в Криму» в інформаційному просторі.

При підготовці та розповсюдженні інформації **КПГ** керується принципами об'єктивності, достовірності та своєчасності.

2

ГРОМАДЯНСЬКІ І ПОЛІТИЧНІ ПРАВА

ПРАВО НА СВОБОДУ ТА ОСОБИСТУ НЕДОТОРКАНИСТЬ

ПОЛІТИЧНО УМОТИВОВАНЕ КРИМІНАЛЬНЕ ПЕРЕСЛІДУВАННЯ

ОБШУКИ ТА ЗАТРИМАННЯ

5 серпня на пункті пропуску на адміністративному кордоні з Кримом, контролюваному російською владою в Армянську, була затримана активістка **Людвіка Пападопулу** з Ялти. Їй повідомили, що стосовно неї порушено кримінальну справу за ст. 128.1 КК РФ (*Наклеп*) і вона перебуває в розшуку за публікацію в соціальній мережі, що містить матеріал про корупцію в «адміністрації» м. Ялта. Активістку доправили до «Головного управління слідчого комітету» в Сімферополі¹. 6 серпня суддя «Київського районного суду Сімферополя» Андрій Довгополов обрав їй запобіжний захід у вигляді домашнього арешту до 5 вересня 2021 року².

5 серпня в Армянську відбулися масові обшуки серед членів релігійної організації «**Свідки Єгови**» (докладніше в розділі «Переслідування Свідків Єгови»).

17 серпня співробітники ФСБ РФ, Центру протидії екстремізму МВС РФ («Центр Е»), ЗМОПу (рос. ОМОН — ред.) здійснили масові обшуки в оселях **мусульман і кримських татар**. Після проведення обшуків було затримано 5 осіб (докладніше в розділі «Справа кримських мусульман»).

Станом на кінець серпня **118** осіб перебувають в місцях позбавлення волі в межах політично вмотивованого чи релігійного кримінального переслідування. Повний список опубліковано на сайті КПГ³. Ще **9** осіб знаходяться під домашнім арештом.

«СПРАВА КРИМСЬКИХ МУСУЛЬМАН»

Фігурантів цієї справи звинувачують у причетності до ісламських організацій⁴ або в пропаганді діяльності організацій, які в РФ визнані терористичними чи екстремістськими, але не є такими за законодавством України. Справи розглядаються з порушенням права на справедливий суд, основними доказами для суду є свідчення анонімних свідків (багато хто з них — співробітники ФСБ РФ), досудові показання свідків, котрі у подальшому в суді заявляють, що такі свідчення дали під тиском, і лінгвістичні експертизи розмов обвинувачених мусульман. Докази, надані стороною захисту, зазвичай судді не беруть до розгляду.

У серпні загальна кількість мешканців Криму, позбавлених волі у «справі кримських мусульман», склала **79** осіб. Ще **5** осіб обмежені в пересуванні: **3** перебувають під наглядом й не в змозі залишити окуповану територію, **2** — під домашнім арештом.

13 серпня суддя Південного окружного військового суду (ПОВС) Тимур Машуков

¹ КПГ / У Криму затримали ялтинську активістку Людвіку Пападопулу <https://crimeahrg.org/uk/u-krimu-zatrimali-yaltinsku-aktivistku-lyudviku-papadopulu/>

² КПГ / Активістку з Ялти Людвіку Пападопулу взяли під домашній арешт до 5 вересня <https://crimeahrg.org/uk/aktivistku-z-yalti-lyudviku-papadopulu-vzjali-pid-domashnij-aresht-do-5-veresnya/>

³ https://crimeahrg.org/wp-content/uploads/2021/08/prisoners_08_2021.pdf

⁴ У більшості випадків ця організація — «Хізб ут-Тахрір».



продовжив **Зекірьї Муратову** термін тримання під вартою до 17 листопада 2021 року⁵.

16 серпня суддя ПОВС Роман Сапрунов ухвалив вирок фігурантам «алуштинської групи» «справи кримських мусульман».

- **Ельдар Кантимиров** засуджений до 12 років позбавлення волі в колонії суворого режиму з обмеженням свободи 1 рік,
- **Руслан Нагаєв** — до 13 років позбавлення волі в колонії суворого режиму з обмеженням свободи 1 рік,
- **Ленур Халілов** — до 18 років позбавлення волі в колонії суворого режиму з обмеженням свободи 1 рік,
- **Руслан Месутов** — до 18 позбавлення волі в колонії суворого режиму з обмеженням свободи 1 рік.

17 серпня співробітники ФСБ РФ, «Центра Е», ЗМОПа вчинили масові обшуки в будинках мусульман і кримських татар: у селі Строгонівка Сімферопольського району в оселі місцевого імама **Раїфа Февзієва**, в селі Тернівка Балаклавського району у **Джаббара Бекірова**, в селі Холмівка Бахчисарайського району у **Завура Абдуллаєва**, в селі Поворотне Нахімовського району у **Рустема Мурасова** й **Рустема Таїрова**.

Раїфа Февзієва й Джаббара Бекірова підозрюють за ч. 1 ст. 205.5 КК РФ (*Організація діяльності терористичної організації*), інших — за ч. 2. ст. 205.5 КК РФ (*участь в діяльності терористичної організації*). Після проведення обшуків всіх затримали⁶.

17 і 18 серпня «судді» обрали всім затриманим запобіжний захід у вигляді тримання під вартою. «Київський районний суд Сімферополя» ухвалив рішення про взяття під варту Раїфа Февзієва до 12 жовтня 2021 року⁷,

всіх інших рішенням «Ленінського районного суду Севастополя» взяли під варту до 11 жовтня 2021 року⁸.

18 серпня суддя ПОВС Роман Сапрунов продовжив **Ленуру Сейдаметову** й **Тимуру Ялкабову** термін утримання під вартою до 26 січня 2022 року⁹.

18 суддя Апеляційного військового суду в м. Власиха (РФ) Олег Єгоров залишив чинним рішення про тримання під вартою до 22 жовтня 2021 року **Рустема Сейтметова**, **Османа Сейтумерова**, **Сейтумера Сейтумерова**¹⁰.

24 серпня суддя ПОВС Олег Волков продовжив **Раїму Айвазову**, **Фарходу Базарову**, **Ремзі Бекірову**, **Різі Ізетову** й **Шабану Умерову** термін тримання під вартою до 16 грудня 2021 року¹¹.

«СПРАВА УКРАЇНСЬКИХ ДИВЕРСАНТІВ»

На кінець серпня в ув'язненні перебувають **17 осіб**, котрих ФСБ РФ під час затримання звинуватила «в підготовці диверсій, зберіганні зброї та шпигунстві». У цих справах зафіксовано незаконні методи ведення слідства й застосування тортур для отримання показань зізнання, порушення презумпції невинуватості, поширення ФСБ РФ через російські ЗМІ постановочних відео «зізнань».

Журналіст Владислав Єсипенко досі утримується в СІЗО Сімферополя в очікуванні продовження судових засідань у його справі. КПГ має інформацію, що нею журналіст описує тортури, застосовувані до нього після затримання: «приблизно через 10 хвилин мікроавтобус заїхав у браму й зупинився біля якоїсь будівлі. Співробітники ФСБ завели мене до підвалу цього будинку й почали роздягати. Я чинив опір, але

⁵ Кримська солідарність / Політв'язень з інвалідністю Зекірья Муратов інфікувався COVID-19 у СІЗО. Суд залишив його під вартою <https://crimean-solidarity.org/news/2021/08/13/polituznik-s-invalidnostyu-zekirya-muratov-zarazilsya-covid-v-sizo-sud-ostavil-ego-pod-strazhej-1463>

⁶ <https://www.facebook.com/crimeansolidarity/posts/1474311312936320>

⁷ <https://www.facebook.com/crimeansolidarity/posts/1475287792838672>

⁸ <https://www.facebook.com/crimeansolidarity/posts/1475297399504378>

⁹ <https://www.facebook.com/crimeansolidarity/posts/1475873852780066>

¹⁰ Апеляційний військовий суд / Справа 55К-288/2021 https://vap.sudrf.ru/modules.php?name=sud_delo&srj_num=1&H_date=18.08.2021

¹¹ <https://www.facebook.com/crimeansolidarity/posts/1479491549084963>



позаяк їх було декілька осіб, а я був у кайданках, вони спромоглися роздягнути мене догола й покласти на бетонну підлогу. Після чого на мої вуха одягли дроти з зашморгами, якими дали електричний струм. Від нестерпного болю я почав виборсуватися та кричати. Але співробітники ФСБ, притиснувши мене до підлоги, продовжували пускати моєю головою струм, ще приблизно впродовж п'яти хвилин.

У перервах між тортурами струмом мене запитували про мету приїзду до Криму, що й де я фільмував, чи є я агентом або співробітником СБУ України. Я відповідав, що працюю журналістом Радіо Свобода (проект Крим.Реаліі) та зі спецслужбами України я аж ніяк не пов'язаний. Такі відповіді не влаштували співробітників ФСБ, мене знову поклали на підлогу, одягнули дроти на вуха й продовжили катувати, пустивши струм у дроти...».

У рамках розгляду справи по суті Костянтина Ширінга, звинувачуваного за ст. 276 КК РФ «Шпигунство», в серпні відбулося 6 засідань у «ВС РК».

ПЕРЕСЛІДУВАННЯ ЗА ЗВИНУВАЧЕННЯМ У УЧАСТІ У БАТАЛЬЙОНІ ІМ. Н. ЧЕЛЕБІДЖІХАНА

На кінець серпня за звинуваченням в участі у батальйоні імені Н. Челебіджіхана позбавлені волі **6 осіб**. Офіційною причиною переслідування обвинувачених в Криму за ч. 2 ст. 208 КК РФ є те, що вони не з'явилися добровільно у силові структури РФ і не заявили про свою участь у «кримськотатарською добровільному батальйоні імені Номана Челебіджіхана». Оголошеним слідством доказом діяльності батальйону проти інтересів РФ є інформація зі ЗМІ, що метою створення батальйону була деокупація Криму.

ПЕРЕСЛІДУВАННЯ СВІДКІВ ЄГОВИ

На кінець серпня у рамках переслідування «Свідків Єгови» в Криму позбавлено свободи **4** людини. Ще **8** обмежені в пересуванні — 6 перебувають під домашнім арештом, 2 — під підпискою про невиїзд.

За інформацією сайту «Свідків Єгови в Росії», 2 серпня слідчий ФСБ РФ Віталій Власов порушив кримінальну справу за ч. 1 ст. 282.2 КК РФ (Організація діяльності екстремістської організації) щодо **Олександра Литвинюка** й **Олександра Дубовенка**. Приводом слугувало проведення відеоконференції в «Zoom».

5 серпня в Армянську співробітники ФСБ РФ вчинили 8 обшуків серед прихильників Свідків Єгови. Олександр Литвинюк після обшуку був доправлений до Сімферополя. 6 серпня суддя «Київського районного суду Сімферополя» Андрій Довгополов обрав йому запобіжний захід у вигляді домашнього арешту до 1 жовтня 2021 року. Олександр Дубовенко під час проведення обшуку вдома не перебував. Його затримали 9 серпня, а в його будинку вчинили повторний обшук. Того самого дня суддя «Київського районного суду Сімферополя» Євген Пронін обрав йому запобіжний захід у вигляді домашнього арешту до 2 жовтня 2021 року¹².

10 серпня «Севастопольський міський суд» залишив чинним вирок щодо **Віктора Сташевського** (6 років і 6 місяців у колонії загального режиму)¹³. Його засудили за ч. 1 ст. 282.2 КК РФ. Апеляційну скаргу розглядав «суддя» Василь Авхімов¹⁴.

Сайт «Свідки Єгови в Росії» повідомив, що у справі Тараса Кузьо, котрий перебуває під домашнім арештом, проходять ще два фігуранти — мешканці Ялти **Сергій Люлін**, утримуваний у СІЗО Сімферополя¹⁵, і **Тадевос Манукян**, інформацію про запобіжний захід для якого ще верифікують¹⁶.

¹² Свідки Єгови в Росії / Справа Дубовенка й Литвинюка в Армянську <https://jw-russia.org/cases/armyansk.html>

¹³ Свідки Єгови в Росії / Третій Свідок Єгови з Криму попрямує до колонії за віру. Апеляція підтвердила суворий вирок Вікторові Сташевському <https://jw-russia.org/news/2021/08/111039.html>

¹⁴ «Севастопольський міський суд» / Справа 22-593,2021 https://gs--sev.sudrf.ru/modules.php?name=sud_delo&srv_num=1&H_date=10.08.2021

¹⁵ Свідки Єгови в Росії / Люлін Сергій <https://jw-russia.org/prisoners/lyulin.html>

¹⁶ Свідки Єгови в Росії / Манукян Тадевос <https://jw-russia.org/prisoners/manukyan.html>



КПГ має інформацію про те, що у них відбувалися обшуки в рамках переслідування Свідків Єгови в Ялті. У Тадевоса Манукяна — в березні 2019 року, а у Сергія Люліна — в березні 2021 року. Сергій Люлін був затриманий 10 серпня 2021 року, 13 серпня «Київський районний суд» Сімферополя обрав йому запобіжний захід у вигляді тримання під вартою до 4 вересня¹⁷.

16 серпня в Євпаторії на підставі ухвали «судді Київського районного суду Сімферополя» Євгена Проніна був проведений обшук у місцевого мешканця, чиє прізвище ще з'ясовується. За версією слідства, в цій квартирі прихильники «Свідків Єгови» обговорювали Біблію. Завершивши обшук, силовики заявили, що виклик був хибним, і залишили квартиру¹⁸.

УМОВИ УТРИМАННЯ В МІСЦЯХ НЕСВОБОДИ

13 серпня адвокатка Е. Авамілева повідомила, що у фігуранта «Справи кримських мусульман» **Зекірї Муратова**, котрий утримується в СІЗО-1 Ростова-на-Дону (РФ), було діагностовано двосторонню пневмонію та коронавірус¹⁹.

СВОБОДА ДУМКИ, СОВІСТІ ТА РЕЛІГІЇ

8 серпня співробітники «Центру Е» перервали богослужіння в монастирі **Святого Дмитра Солунського Православної Церкви України** (ПЦУ) на підставі того, що обряд відбувався в приміщенні, не зареєстрованому за російським законодавством як культова споруда. На **архімандрита Даміана (Павло Скоков)** майор «Центру Е» Володимир Гореванов склав протокол за ст. 5.26 КпАП РФ (*Незаконна місіонерська діяльність*)²⁰. 23 серпня «мировий суддя» Станіслав Новіков оштрафував архімандрита Даміана на 15 000 рублів за ч. 4 ст. 5.26 КпАП РФ²¹. Окупаційна влада відмовляється реєструвати ПЦУ в Криму як релігійну організацію, тому будь-яке богослужіння ПЦУ є формальним приводом для переслідування за ст. 5.26 КпАП РФ.

КПГ зафіксувала ще 3 нових адміністративних провадження за ст. 5.26 КпАП РФ, переданих до «судів» Криму для розгляду. Всі три провадження порушені щодо «Церкви Християн Віри Євангельської» (ЦХВЕ), зокрема щодо ЦХВЕ **«Блага звістка»**, ЦХВЕ п'ятидесятників **«Нове Життя»** та керівника «Християн Віри Євангельської міста Ялта» **Едгара Бабаяна**.

Усього на кінець серпня КПГ зафіксувала **132** провадження за ст. 5.26 КпАП РФ, переданих до «судів» Криму. Загальна сума штрафів за цими провадженнями — **1 743 500** рублів.

¹⁷ Свідки Єгови в Росії / Справа Кузьо та ін. в Ялті <https://jw-russia.org/cases/yalta2.html#20210816>

¹⁸ Свідки Єгови в Росії / Справа Кузьо та ін. в Ялті <https://jw-russia.org/cases/yalta2.html#20210816>

¹⁹ <https://www.facebook.com/crimeansolidarity/posts/1472010899833028>

²⁰ <https://www.facebook.com/yevstr/posts/4212332305481688>

²¹ «Мирові судді Республіки Крим» / Справа 05-0350/32/2021 <http://mirsud82.rk.gov.ru/>



СВОБОДА ВИСЛОВЛЮВАННЯ ДУМКИ

5 серпня була затримана ялтинська активістка **Людвіка Пападопулу** за публікацію в соціальній мережі з критикою де-факто влади. 6 серпня її взяли під домашній арешт (*докладніше в розділі «Обшуки і затримання»*).

23 серпня в Армянську підполковник поліції РФ Анатолій Муравльов заборонив журналістам брати інтерв'ю у адвоката Миколи Полозова після чергового засідання у справі лідера кримськотатарського народу Мустафи Джемілева. Муравльов заявив, що в Армянську запроваджено режим контртерористичної операції та заборонено будь-яке фільмування. До того ж він відмовився надати документи на підтвердження його слів²².

СВОБОДА ЗІБРАНЬ ТА ОБ'ЄДНАНЬ

2 серпня суддя «ВС РК» Оксана Шидакова залишила чинним рішення про штраф у розмірі 10 000 рублів щодо **Еміне Абдулганієвої** за проведення одиночного пікету на підтримку сина — Ескандера Абдулганієва, фігуранта справи «кримських мусульман»²³.

²² <https://www.facebook.com/nikolay.pozozov/posts/4362932097105486>

²³ «ВС РК» / Справа 12-422/2021 https://vs--krm.sudrf.ru/modules.php?name=sud_delo&srv_num=1&H_date=02.08.2021

3

ПОРУШЕННЯ НОРМ МІЖНАРОДНОГО ГУМАНІТАРНОГО ПРАВА

КОНВЕНЦІЯ (IV) ПРО ЗАХИСТ ЦИВІЛЬНОГО НАСЕЛЕННЯ ПІД ЧАС ВІЙНИ

ПРИЗОВ ОСІБ, КОТРІ МЕШКАЮТЬ НА ОКУПОВАНІЙ ТЕРИТОРІЇ, ДО ЗБРОЙНИХ СИЛ ДЕРЖАВИ, ЩО ОКУПУЄ, А ТАКОЖ ПРОПАГАНДА СЛУЖБИ У ЗБРОЙНИХ СИЛАХ

У серпні КПГ зафіксувала **14** нових кримінальних справ щодо мешканців Криму за ст. 328 КК РФ (*Ухилення від служби в Збройних силах РФ*) і **10** нових вироків, ухвалених за ст. 328 КК РФ. Всього на кінець серпня КПГ зафіксувала **258** кримінальних справи за ухилення від служби в ЗС РФ, що передані на розгляд до «судів» Криму. За **232** з них уже ухвалено вирoki, ще **26** перебувають на стадії розгляду.

НАД ОГЛЯДОМ ПРАЦЮВАЛИ:

Ольга Скрипник, координатор Кримської правозахисної групи;

Олександр Сєдов, аналітик Кримської правозахисної групи.